

te gaan één weg, daar zijn weg al te zeer afwijkt van den weg dien dat Woord ons wijst!

„Klem u vast aan het kruis“ — een verboden regel?

De „Saambinder“ bevat in de bekende rubriek van de samenspraak van Bart en Kees deze leering:

Bart. Ik ben blij dat ik dat van je hoor, jongen! Versta mij wel goed, ik ben niet blij dat jij ook zoo gekweld wordt, maar wat je daar zegt, getuigt toch van meerdere ontlekking. En nu ben je evenals de bruid, hang om in dat kwaad te vallen. Nu heb ik eens een ouden leeraar een middel aan de hand hooren doen, om dit kwaad te voorkomen.

Kees. Wat was dat voor een middel? daar ben ik werkelijk benieuwd naar!

Bart. Hij zei: Je vast klemmen aan het kruis van Christus. Hoe vindt ge dat?

Kees. Zeg jij ons eerst eens, hoe jij dat middel zelf vindt!

Bart. Welnu toen ik dat dien ouden man aan het einde van 'n predikatie hoorde zeggen, toen dacht ik: Je bent mis, haasje! Als het zoo moest, dan was Bart verloren. En wat denk jij er nu van? Kees. Dat het dan mis was, dat kan ik nog zoo niet inzien. Ik geloof toch dat het kruis van Christus stevig is als een Rots.

Bart. Ja, daar zal het niet aan mankeeren. Maar zie je het onderscheid niet tusschen het gezegde van dien leeraar en de bede van de bruid?

Kees. Nog niet zoo dadelijk.

Bart. Die leeraar zei: Je moet je vasthouden en de bruid bad om vastgehouden te worden. Als wij Jezus vast moesten houden, dan was het verloren — Hij moet ons vasthouden. Daarom bad de bruid. Zijn rechterhand omhelze mij — houde mij vast, wil ze zeggen. Ach Kees, het is ons niet te vertrouwen, Jezus vast te houden. Wij laten zoo licht los, vaak juist op het kritieke moment, juist als omklemmen het meest noodzakelijk is — o, dat geloof ook! En onze naam is „afwijker“, „weglooper“, Kees!

Kees. Er zijn er anders veel, die het juist andersom bespreken.

Bart. De kruin draagt niet den stam, maar de stam de kruin. Het huis draagt niet het fundament, maar juist omgekeerd. — Zoo draagt de Kerk niet Jezus, maar Hij draagt de Kerk.

Kees. Dat is nu zoo helder als de dag.

Dit is nu een „rake opmerking“ van Bart; en daarom doet ze ook niets ter zake. Want in het middelpunt der waarheid ligt de snijding van deze 2 stralen, dat God werkt het willen en het werken, en dat daarom ik mijn zaligheid moet werken met vreezen en beven.

Hoe weinig Bart zichzelf getrouw blijft — gelukkige inconsequentie — blijkt wel uit zijn laatste opmerking:

Kees. Zou het kunnen, dat de Heere Zijn handen intrekt?

Bart. Wel neen! Hij laat nooit los. Die zaligmakende greep van Jezus, berouwt Hem nooit. Maar als zij moodwillig, als zij stout zondigen, dan houdt de Heere zich wel zóó stil, dat het is alsof Hij Zijn linkerhand tot uw steun en de rechterhand Zijner nabijheid introk en je aan het goedgevoelen van je hart overgaf.

Kees. En wat is daar tegen te doen?

Bart. Veel de bede der bruid te bidden.

Volgens Barts logica zou Kees nu moeten zeggen: Je bent mis, Bartje! Als het zoo moest, dan was Kees verloren. Als wij moesten bidden, dan was het verloren — God moet ons doen bidden, en zijn Geest moet in ons bidden.

Dit is niet een „rake opmerking“ tegen Bart (zie wat prof. Grosheide vóór eenige weken schreef) maar een poging, om hem met zijn lezers te krügen naar het middelpunt der Schrift.

K. S.

BOEKBESPREKING.

Liefst hadden we in het begin van de „Geschenkenmaand“ een bespreking gegeven van wat er al zoo in den laatste tijd is uitgekomen. Andere copy moest echter voorgaan. Doch we willen ook geen mosterd na den maaltijd bieden. Daarom ruimen we er in dit nummer een niet te krappe plaats voor in.

Het eerst willen we de producten van de nooit rustende persen van den heer Kok de revue laten passeeren. Deze uitgever, die dit jaar geridderd werd, toont slag op slag, dat hij zijn lijntje waard is. Natuurlijk is hij vóór alles zakeaam. Of beter: hij is vóór alles Gereformeerd christen, maar die het bewijs ervoor levert, dat het christen-zijn zich met het koopmanschap zeer wel verdraagt. Daaraan zijn voorzeker moeilijkheden verbonden, welke de buitenstaander niet kan beseffen. Maar dat deze ze niet kan beseffen is mede een verdienste van den heer Kok. Want daaruit blijkt, dat hij ze doorgaans weet te overwinnen. Als ik zoo eens naga, wat er al bij hem verschijnt, kan ik de boeken wel met een kruisje aantekenen waar zeker en vast geld bij moet. Dat de heer Kok ze toch uitgeeft, pleit voor zijn idealisme. Mij dunkt, hij houdt er van, zoo af en toe eens een boek op de markt te brengen, dat niet bepaald „gaat“, maar dat hijzelf een goed boek acht en zich deswege gaarne een deficit getroost. Hiermee wil ik geen medelijden met hem opwekken. Want hij is te zeer praktische psycholoog, dan dat hij niet zou weten, hoe zulke tekorten op andere wijze kunnen worden gedekt. Toch is het voor ons Gereformeerd publiek van beteekenis, dat het in zijn midden uitgeverij telt, die het zijn vertrouwen kan schenken. En — ook deze opmerking vergunne men mij — de heer Kok komt de eer toe, dat hij een open oog

heeft voor de aesthetische verzorging. Vroeger leste men onder ons daarop niet zoo. Doch de tijden zijn veranderd. En de heer Kok ging niet noodgedwongen mee, maar gaf zelfs leiding. Van zijn uitgaven gaat paedagogische kracht uit. Hij kan glorieus concurreren met elke firma in ons land. Dit mag vooral niet worden onderschat.

Men beschouw deze inleiding als een late gelukwensch met de onderscheiding, welke den heer Kok op 31 Aug. jl. ten deel viel.

„Christelijke Encyclopaedie voor het Nederlandsche Volk“. Vierde deel. Maächa—De Ruijter.

Niet het minst in dit werk blinkt het initiatief van den heer Kok. Het heeft volharding gekost om het tot dit vierde deel te brengen. Maar houdt men in het oog, dat deze Encyclopaedie „voor het Nederlandsche Volk“ is bestemd en niet speciaal voor geleerden, dan mag deze poging ongetwijfeld geslaagd heeten. Deze mooie banden moesten in elk beschaafd gezin de boekenplank sieren.

Naar wetenschappelijke maatstaf zijn de artikelen van ongelijke waarde. Er is eerste-klass-werk bij. Er is ook wijsheid in uit de ik weet niet hoeveelste hand. Wij hebben dit ook bij de vorige deelen opgemerkt. Doch wij mogen dit — gezien het doel — niet zwaar laten wegen. En in ieder geval — een beter werk in dit genre kan ons Gereformeerde volk nergens vinden.

Ook al gaat men niet op drukfontenjaacht uit, zoo schiet men er onwillekeurig weteens een neer. Een der meest opvallende is wel „Patroonpassanten“, omdat die in het artikel zoo konsekwent terugkeert.

„Markus“, door Dr J. A. C. van Leeuwen.

Een tweede onderneming van groot belang voor ons volk is de „Korte Verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling“.

Ook deze uitgave verdient goed.

Het laatst uitgekomen deeltje over „Daniël“ door Prof. Dr G. Ch. Aalders zal door een anderen redacteur worden gerecenseerd.

Voor mij ligt „Markus“ van Prof. Dr J. A. C. van Leeuwen.

Prof. Van Leeuwen is een hoogst bekwaam en betrouwbaar exeget.

Zal men zoowel in zijn vertaling als in zijn verklaring zich hier en daar nieuwe gezichtspunten zien geopend, wij namen ook met genoegen kennis van de „Inleiding“ en het „Aanhangsel“, dat oriënteert over de belangrijke kwestie van „het slot van Markus“. Principeele zuiverheid paart zich in deze verklaring aan wetenschappelijke voorzichtigheid.

Dit deeltje is een mooie aanwinst.

„Maranatha-Kalender 1929“.

Een derde onderneming van meer bescheiden afmeting. Maar toch ook een, die in onderscheiding van soortgelijke, het bolwerkt.

Dat De Knap van Groningen de voorzijde der blaadjes verzorgt, draagt daartoe zeker wel het leeuwendeel bij. Het schijnt doet niet onder voor zijn soortgenooten, maar we zagen het toch gaarne artistieker. Dat zou ook geheel in de lijn van den heer Kok liggen. Maar mogelijk zou dit een prijsverhoging met zich brengen, welke de kalender minder populair zou maken.

De premie „Rust gevonden“ door Johannes heeft een goede strekking en laat zich smakelijk lezen, mits men geen bepaalde literaire eischen stelt.

„In de Velden van Efratha“, door J. J. Knap Czn. Derde druk.

Dit is, gelijk wij uit een inleidend woord „Bij den derden druk“ vernemen, de eerste vrucht van de immer bloeiende pen van Ds Knap geweest.

Hij wilde er niets aan veranderen, maar het oude karakter handhaven.

Wij zijn hem daarvoor dankbaar.

Op deze eerste vrucht glinstert de morgendaauw, welke hij vele van zijn latere vruchten reeds blijkt voorbij te zijn.

Men versta mij wel.

De latere werken van Ds Knap dragen alle kenmerken van een rijken, visioneel aangelegden geest.

Zij overtreffen vaak in diepte dit eerste.

Doch bij dezen eersteling voelt men: elk woord is door den schrijver heengegaan.

Ondanks zekere weelderigheid van stijl is alles echt. Spreide het ook op de komende Kerstdagen zegen. Eén vraag: waarom is de titelpagina smetteloos blank?

„Abraham Kuypers“. Een levensschets door J. C. Rullmann.

Reeds zijn er enkele levensbeschrijvingen van Kuypers verschenen.

Maar wij behoeven geen tegenspraak te duchten, als wij oordeelen: Ds Rullmann is recordhouder.

Uit den schat van zijn verzamelingen weet hij juist dat te kiezen, wat het groote lezerspubliek interesseert.

Daarom is dit geen boek voor enkelen, maar voor heel ons volk.

Inzonderheid voor de jongere generatie.

Straks voor ons nageslacht.

Dit werk heeft blijvende beteekenis.

Ds Rullmann schijnt te meenen, dat de eigenlijke biografie van Kuypers eerst later kan worden geschreven.

Ik weet dat nog zoo niet.

Natuurlijk behoeft men later niet gelijk thans zooveel gevoeligheden te ontzien. Ook kan er dan uit de archieven meer worden gepubliceerd. Mede pleegt de kritiek zuiverder te zijn, wanneer er grooter afstand bestaat.

Daartegenover staat echter, dat de latere biografie het als een manco zal voelen den persoon zelf niet te hebben gekend.

Hij zal in zijn werk niet die warmte kunnen brengen, die dit boek uitstraakt.

Bovendien, als er niet reeds nu verschillende gegevens worden vastgelegd, zullen zij straks verloren gaan.

Daarom zijn wij met deze levensschets zoo ingenomen. Laat mij hierna nog toevoegen, dat Ds Rullmann den spurzijn bezit om waardevolle foto's op den kop te tikken.

Het is een lust de illustraties te zien.

De hand reproduceert op eigenaardige wijze Kuypers handteekening.

„De strijd voor Kerkherstel in de Nederlandsche Hervormde Kerk der XIXe eeuw.“ Historisch geschetst door J. C. Rullmann.

Veel van wat wij hierboven schreven over de levensschets van Kuypers is ook op dit boek van toepassing.

De derde druk is een oerroteken, door ons volk aan Ds Rullmann uitgereikt.

Daaruit spreekt ruimsche waardering.

Vooral in een tijd als den onzen, waarin het historisch besef meer smeult dan vlamt.

Maar Ds Rullmann schrijft dan ook zóó, dat men hem moet lezen.

Hij doet de historie leven, omdat de historie voor hemzelf levend is.

Maakte dit werk oorspronkelijk deel uit van een driedelige serie, er zal, zoo bericht de uitgever, een aanzienlijke uitbreiding aan worden gegeven.

Hartelijk welkom!

„Antirevolutionaire Gemeentepolitiek“, door Mr J. W. Noteboom, Adj.-Directeur der Kuypersstichting. Met een woord vooraf van H. Colijn.

In dit lijvige boek van over de 300 bladzijden heeft Mr Noteboom de adviezen verwerkt, welke hij geregeld in de bekende periodiek „Antirevolutionaire Staatskunde“ publiceerde.

Waar het hier vragen betreft, welke uit de praktijk zijn opgekomen, heeft dit werk vooral praktische waarde.

Na een inleiding komen hier ter sprake: Gebed in den gemeenteraad, misbruiken van Gods Naam, Zondagsrust, gemeentelijke zelfstandigheid, publieke eerbareid, onderwijs, gemeentebestuur, arbeid (ambtanaren en werklieden, werkloosheid, winkelsluiting), grondpolitiek, volksgezondheid, financiën, armenzorg, benoemen, fractievergaderingen, kiezers en gekozenen, waarop dan een tiental bijlagen volgen en een gespecialiseerde leeuropgave, terwijl een register aan het slot het naslaan vorgemakkelijkt.

De vraagstukken worden principieel belicht en daarom worden vaak werken van Groen van Prinsterer en Kuypers geciteerd.

De onmisbaarheid van dit boek voor de a.r. gemeenteraadsliden en bestuursleden der Kiesvereniging blijkt uit deze opsomming vanzelf.

Mag ik den geachten adviseur ook een advies geven?

Dan zou ik hem willen raden in een tweeden druk concepten van formuliergebeden voor den gemeenteraad te willen opnemen.

Ook dit is een stem uit de praktijk.

Men heeft er mij althans al eens over geraadpleegd.

„Friedrich Nietzsche en het Christendom“, door A. G. Wolf.

Fijn werk.

De auteur liet dit boekje zijn oorspronkelijk karakter van lezing behouden.

Tegen het nadeel, dat nu van een „ingehende“, tot in details afdalende studie moest worden afgezien, staat het voordeel, dat de eenheid in de uitbeelding erdoor gewonnen heeft.

De stijl is gesoigneerd.

Vlekjes als „pyramidale schoonheid“ — een uitdrukking, welke hier tweemaal voorkomt en waarin het adjectief m.i. het merk van echtheid mist — zijn zeldzaam.

De groote vijand van het christendom wordt hier waarlijk christelijk bejegend.

„Een blanke vrouw onder de Kanibalen“, Christusprediking in den Soedan, door Johanna Veenstra. Uit het Engelsch vertaald door Ds D. K. Wielenga.

De eenigszins bioskoop-achtige titel schrikke niemand af.

De vlag dekt hier gelukkig de lading niet.

Dit boek brengt niet tot griezelen, maar tot eerbiedige bewondering door geloofsvertrouwen en zelfopoffering, als deze Amerikaanse zendelingen van Nederlandschen oorsprong aan den dag legt.

Het biedt een aangename afwisseling in het gewone genre van zendingslectuur.

Het welke vooral jeugdigen op om voor de zending zichzelf te geven.

„In de schemering van Christus' Wederkemst“, door H. Veldkamp, V.D.M. te Kralingscheveer.

Ware deze bundel meditatiën een 15 of 20 jaar geleden verschenen, dan zou de kritiek daarop niet malsch zijn geweest.

Stel u voor, dat hier de brieven aan de Thessaloniënsen genoemd worden „de eerste symphonie van Paulus“, dat hier gesproken wordt van „gespecificeerde dankzegging“, van het „uitzendstation Thessalonica“, van politieke „verkiezingspropagandisten“ in Thessalonica.

Ik hoop me nog, hoe een recensent berwaar maakt tegen het beel van de antenne, door mij in een mijner gedrukte preken gebruikt.

Maar de tijden zijn ook in dit opzicht sterk veranderd.